Lieta Nr.A42476605
AA43 – 0239 – 08/8

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2008.gada 28.janvārī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētājs V.Endzelis,
tiesneši S.Liniņa un M.Vīgants,

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu *P.L.* pieteikumā par Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas 2005.gada 27.oktobra lēmuma Nr.1-10/1791-L atcelšanu un labvēlīga administratīvā akta izdošanu, sakarā ar *P.L.* apelācijas sūdzību par Administratīvas rajona tiesas 2006.gada 24.novembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2005.gada 12.augustā Tieslietu ministrijā (turpmāk arī – atbildētāja vai Iestāde) saņemts *P.L.* (turpmāk arī – pieteicējs) iesniegums ar lūgumu atlīdzināt mantisko zaudējumu un morālo kaitējumu, kas radies sakarā ar Pilsonības un imigrācijas departamenta (turpmāk – Naturalizācijas pārvaldes) rīcību, atsakoties reģistrēt viņu kā Latvijas Republikas pilsoni, kas esot liedzis viņam likumā noteiktajā kārtībā iegūt īpašuma tiesības uz zemes gabalu */dzēsta adrese/*, Rīgā.

2005.gada 27.oktobrī Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas valsts sekretārs M.Bičevskis pieņēma lēmumu Nr.1-10/1791-L „Par valsts pārvaldes iestādes nodarītā zaudējuma atlīdzinājumu" (turpmāk arī – Lēmums). Lēmumā norādīts, ka atbildētāja nevar lemt par pieteicējam nodarītā materiālā zaudējuma un personiskā un morālā kaitējuma atlīdzināšanu.

[2] 2005.gada 7.decembrī Administratīvajā rajona tiesā tika saņemts pieteicēja pieteikums par Tieslietu ministrijas faktisko rīcību, kurā lūgts:

1) atlīdzināt mantisko zaudējumu Ls 35400,00 (trīsdesmit pieci tūkstoši četri simti latu) apmērā;

2) atlīdzināt personisko kaitējumu Ls 7000,00 (septiņi tūkstoši latu) apmērā.

3) atlīdzināt morālo kaitējumu Ls 5000,00 (pieci tūkstoši latu) apmērā.

Pieteikumā norādīts, ka Lēmums ir nepamatots turpmāk norādīto apsvērumu dēļ.

[2.1] 1992.gadā iedzīvotāju reģistrācijas gaitā *P.L.* netika reģistrēts kā Latvijas Republikas pilsonis, pamatojoties uz to apstākli, ka tikai *P.L.* vecāmāte ir bijusi Latvijas Republikas pilsone, bet vecāki nav bijuši Latvijas Republikas pilsoņi.

2000.gada martā Pieteicējs griezās ar iesniegumu Naturalizācijas pārvaldē ar lūgumu reģistrēt viņu kā Latvijas pilsoni, bet saņēma 2000.gada 2.maija vēstuli Nr.23-3-20/148, kurā tika ietverts atteikums reģistrēt viņu kā Latvijas pilsoni.

Naturalizācijas pārvalde konsekventi atbalstīja 1992.gada pozīciju, ka *P.L.* nav tiesību tikt reģistrētam kā Latvijas pilsonim.

Šo lēmumu Pieteicējs pārsūdzēja Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā.

Ar Rīgas apgabaltiesas 2002.gada 14.maija spriedumu Nr.C27194000 (CA-429/2) Naturalizācijas pārvaldei uzlikts par pienākumu reģistrēt *P.L.* kā Latvijas Republikas pilsoni Latvijas Republikas pilsoņu reģistrā. Šis Rīgas apgabaltiesas spriedums ir stājies likumīgā spēkā un nav atcelts.

2002.gadā Pieteicējs tika reģistrēts kā Latvijas pilsonis.

[2.2] Pilsonības un imigrācijas departamenta pretlikumīgu darbību rezultātā *P.L.* tika liegta iespēja iegūt īpašumā zemes gabalu, kurā atrodas *P.L.* piederošā dzīvojamā māja Rīgā, */dzēsta adrese/*.

Ar Naturalizācijas pārvaldes prettiesisko rīcību Pieteicējam tika nodarīts mantiskais zaudējums zemesgabala Rīgā, */dzēsta adrese/* pirkuma cenas apmērā, tas ir Ls 35400,00 apmērā.

[2.3] *P.L.* ir nekustamā īpašuma - individuālās dzīvojamās mājas Rīgā, */dzēsta adrese/* īpašnieks. *P.L.* uzcēla šo māju laika periodā no 1958.gada līdz 1964.gadam. Celtniecības veikšanai 1956.gadā *P.L.* tika ieradīts zemes gabals.

P.L. pieprasīja iegūt īpašumā par maksu zemes gabalu - daļu no zemes gabala Rīgā, */dzēsta adrese/* (kadastra numurs */dzēsts kadastra numurs/*) 599 kv.m. platībā, uz kura atrodas *P.L.* piederošā dzīvojamā māja. 1997.gadā *P.L.* lūgums tika noraidīts saskaņā ar likuma ,,Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 12.panta pirmās daļas 2.punktu, norādot, ka tiesības iegūt zemes gabalu īpašumā par maksu ir tikai tiem dzīvojamo māju īpašniekiem, kas ir Latvijas pilsoņi.

Uz zemes gabalu Rīgā, */dzēsta adrese/* saskaņā ar likuma ,,Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 12.pantu tika atjaunotas īpašuma tiesības iepriekšējiem īpašniekiem.

1997.gadā 29.maijā noslēgtā reālās sadales līguma rezultātā par minētā zemes gabala īpašnieku ir kļuvis *J.K.*.

[2.4] 2005.gada 8.janvāri zemes gabala Rīgā, */dzēsta adrese/* īpašnieks *J.K.* ir piedāvājis *P.L.* pārdot minēto zemes gabala daļu par Ls 15000,00.

Zemes mērīšanas gaitā zemesgabala Rīgā, */dzēsta adrese/* platība tika precizēta un tā ir 708 kvadrātmetri.

Pēc 2005.gada 4.augusta iesnieguma iesniegšanas *J.K.* 2005.gada 28.oktobrī paaugstināja zemes gabala pirkuma cenu uz Ls 50,00 par kvadrātmetru, tas ir Ls 35400,00.

Saskaņā ar SIA „Latio" sniegtajām ziņām zemes gabala Rīgā, */dzēsta adrese/* zemes patreizējā tirgus vērtība ir Ls 67,00 par kvadrātmetru, tas ir Ls 47436,00.

[2.5] Ar atteikumu reģistrēt pieteicēju kā Latvijas pilsoni ir nodarīts kaitējums viņa personiskām tiesībām, tajā skaitā politiskajām tiesībām.

Pieteicējam tika atņemtas aktīvās un pasīvās vēlēšanas tiesības, tas ir, pieteicējam tika prettiesiski atņemtas Satversmē garantētās tiesības. Pieteicējs uzskata, ka tas atlīdzināms Ls 7000,00 apmērā.

[2.6] Situācija, kad Pieteicējs vairāk kā uz desmit gadiem bija atstumts no piederības pie Latvijas pilsoņu loka, radīja viņam stipras morālas ciešanas. *P.L.* smagi pārdzīvoja faktu, ka nebija pilntiesīgs sabiedrības loceklis, tas radīja viņam nepilnvērtības sajūtu.

Nepieciešamība gadiem ilgi tiesāties, lai pierādītu savu piederību valstij, kuru Pieteicējs vienīgo uzskata par savu tēvzemi, kurā nodzīvoja lielāko dzīves daļu, kuras labā strādāja, kurā grib pavadīt mūža beigas un ar kuru viņam pastāv patiesa noturīga saikne, smagi aizvainoja pieteicēju. Pieteicējam tika nodarīts sevišķi smags morāls kaitējums, kas atlīdzināms Ls 5000,00 apmērā.

[2.7] Pieteicējs uzskata, ka, izlemjot jautājumu par iespēju izskatīt viņa iesniegumu pēc būtības, Tieslietu ministrija nav vadījusies no tām likuma normām, no kuram vajadzēja vadīties.

Tieslietu ministrijai vajadzēja ņemt vērā sekojošos apsvērumus:

[2.7.1] APL spēkā stāšanās likuma 7.pants kā tāds neatceļ vispārējo no administratīvi tiesiskajām attiecībām izrietošo lietu piekritību iestādēm un tiesām administratīvā procesa kārtībā. Tiesības prasīt atlīdzinājumu izriet no APL 92.panta. Savukārt, jautājuma par atlīdzināšanu piekritību nosaka APL 93.panta pirmā un otrā daļa. Tādējādi APL un Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma normas nenoteic jautājuma par iestādes nodarītā zaudējuma, kurš rādījies pirms 2004.gada 1.februāra, atlīdzināšanu piekritību, kura atšķirtos no vispārīgiem APL noteikumiem.

[2.7.2] APL 2.panta 2.punkts par administratīvā procesa pamatmērķi nosauc „pakļaut neatkarīgas, objektīvas un kompetentas tiesu varas kontrolei izpildvaras darbības, kuras attiecas uz konkrētām publiski tiesiskajām attiecībām starp valsti un privātpersonu". Šī mērķa sasniegšanai tika izveidots tiesu sistēmas administratīvo tiesu nozarojums.

Izskatot šo APL mērķi Satversmes 92.pantā nostiprināto tiesību, kā arī APL 5.pantā nostiprinātā privātpersonas tiesību ievērošanas principa un APL 7.pantā nostiprinātā tiesiskuma principa kontekstā, pieteicēja iesniegums izskatāms pēc būtības administratīvā procesa kārtībā.

[2.7.3] Šāda pieeja ir pamatota arī no APL 2.panta 1.punktā nostiprinātā APL mērķa.

[3] Atbildētāja tiesai iesniegtajā rakstveida paskaidrojumā norādīja, ka pieteikumu neatzīst turpmāk norādīto apsvērumu dēļ.

[3.1] Iesniegumu par *P.L.* ar Naturalizācijas pārvaldes 2000.gada 22.jūnija lēmumu Nr.L-409 nodarītā mantiskā zaudējuma, personiskā kaitējuma un morālā kaitējuma atlīdzinājumu *P.L.* iesniedza 2005.gada 12.augustā. Iesnieguma iesniegšanas brīdī lietas izskatīšana pēc būtības bija beigusies, jo lietā Nr.CA-429/2 2002.gada 14.maijā likumīgā spēkā stājās Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas tiesas spriedums, ar kuru *P.L.* sūdzība par minēto Naturalizācijas pārvaldes lēmumu tika apmierināta. Augstākās tiesas Senāts minēto tiesas spriedumu atstāja negrozītu.

[3.2] APL stājās spēkā 2004.gada 1.februārī. Lai nodrošinātu tiesību normu tiesisku, precīzu un efektīvu piemērošanu administratīvajās lietās, kuras ierosinātas pirms APL spēkā stāšanās, likumdevējs 2002.gada 13.jūnijā pieņēma Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likumu (likums stājās spēkā 2002.gada 13.jūlijā). Ņemot vērā minētā likuma 7.panta nosacījumus, Atbildētāja pamatoti atteica izskatīt *P.L.* iesniegumu Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likumā noteiktajā kārtībā.

[3.3] Saskaņā ar Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 15.pantu privātpersona iesniegumu par zaudējuma atlīdzinājumu iesniedz tai iestādei, kas nodarījusi zaudējumu. Atbilstoši Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 18.panta otrajai daļai lēmējiestāde var pieņemt lēmumu par zaudējuma atlīdzinājuma piešķiršanu un atlīdzinājuma apmēru vai arī par iesnieguma noraidīšanu. Lēmumu pieņem, izvērtējot zaudējuma atlīdzinājuma un apmēra tiesisko pamatu. Iestādes lēmumu pārsūdz tiesā saskaņā ar APL tiesību normām (minētā likuma 22.pants).

Ja iestāde ir atteikusies iesniegumu izskatīt pēc būtības, nav pamata apgalvot, ka attiecībā uz personas prasījumu ir pieņemts attiecīgs lēmums, t.i., konkrētajā gadījumā - pieņemts lēmums par zaudējuma atlīdzinājuma piešķiršanu un atlīdzinājuma apmēru vai par iesnieguma noraidīšanu. Šajā gadījumā lēmums pēc būtības sakarā ar *P.L.* prasījumu netika pieņemts. Tādējādi tiesā viņš varēja pārsūdzēt tikai atteikumu izlemt pēc būtības jautājumu par atlīdzinājumu.

[3.4] Atbilstoši APL 103.panta pirmajai daļai administratīvā procesa tiesā būtība ir tiesas kontrole pār iestādes izdota administratīvā akta vai iestādes faktiskās rīcības tiesiskumu. *P.L.* lūdz tiesu viņa iesniegumu ministrijai izskatīt pēc būtības un atlīdzināt pieteikumā minētos zaudējumus to norādītajā apmērā. Līdz ar to, ievērojot minēto, tiesa nevar lemt par zaudējuma atlīdzinājuma piešķiršanu *P.L.*, bet tikai pārbaudīt Tieslietu ministrijas 2005.gada 27.oktobra lēmuma Nr.l-10/1791-L pamatotību un tiesiskumu.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2006.gada 24.novembra spriedumu *P.L.* pieteikums par Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas

2005.gada 27.oktobra lēmuma Nr.1-10/1791-L atcelšanu un labvēlīga administratīvā akta izdošanu noraidīts.

Spriedums pamatots ar šādiem argumentiem.

[4.1] Konstatējot, ka iestāde, izskatot attiecīgu *P.L.* iesniegumu par atlīdzinājuma piedziņu, ir pieņēmusi administratīvu aktu, tiesa secināja, ka administratīvās tiesas izskatīšanai pakļauts pieteicēja pieteikums par Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas valsts sekretāra M.Bičevska 2005.gada 27.oktobra lēmuma Nr.1-10/1791-L „Par valsts pārvaldes iestādes nodarītā zaudējuma atlīdzinājumu" atcelšanu un labvēlīga administratīvā akta izdošanu.

[4.2] Atbildētājas pārstāve tiesas sēdē papildus paskaidroja, ka pieteicējs nav lūdzis atjaunot termiņu iesnieguma iesniegšanai par zaudējumu atlīdzību un pieteicējs ir izmantojis savas tiesības prasīt atlīdzinājumu, vēršoties vispārējās jurisdikcijas tiesā.

[4.3] Tiesa konstatēja šādus faktiskos apstākļus:

[4.3.1] Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2000.gada 26.oktobra spriedumu tika noraidīta *P.L.* sūdzība par Naturalizācijas pārvaldes priekšnieces 2000.gada 22.jūnija lēmumu Nr.2-409.

[4.3.2] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2002.gada 14.maija spriedumu lietā Nr.C27194000 *(lietas 11.-12.lapā) P.L.* apelācijas sūdzība par Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2000.gada 26.oktobra spriedumu tika apmierināta un Naturalizācijas pārvaldei tika uzlikts par pienākumu reģistrēt *P.L.* kā Latvijas Republikas pilsoni Latvijas Republikas pilsoņu reģistrā.

[4.3.3] Ar Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta 2002.gada 25.septembra spriedumu Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2002.gada 14.maija spriedums atstāts negrozīts.

[4.3.4] 2005.gada 4.augustā *P.L.* iesniedza Naturalizācijas pārvaldē iesniegumu „Administratīvā procesa likuma 93.panta trešās daļas kārtībā" *(lietas 16.-18.lapā)* atlīdzināt viņam mantiskos zaudējumus Ls 15000,00 un morālo kaitējumu Ls 12000,00 apmērā par atteikumu viņu reģistrēt kā Latvijas pilsoni.

[4.3.5] Ar Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas valsts sekretāra M.Bičevska 2005.gada 27.oktobra lēmumu Nr.1-10/1791-L „Par valsts pārvaldes iestādes nodarītā zaudējuma atlīdzinājumu" *(lietas 20.-22.lapā)* tika atzīts, ka Tieslietu ministrija nevar lemt par *P.L.* nodarītā materiālā zaudējuma un personiskā un morālā kaitējuma atlīdzināšanu, bet viņam ar prasību par nodarītā materiālā zaudējuma un morālā un personiskā kaitējuma atlīdzināšanu ir tiesības vērsties tiesā vispārējā kārtībā.

[4.4] Administratīvā rajona tiesa norādīja, ka Administratīvā procesa likuma 103.pantā noteikts tiesas pienākums, izskatot administratīvo lietu, pārbaudīt iestādes izdota administratīvā akta tiesiskumu un lietderības apsvērumus iestādes rīcības brīvības ietvaros. Administratīvā akta tiesiskums tiek vērtēts, pārbaudot, vai iestāde, to izdodot, rīkojusies saskaņā ar materiālajām un procesuālajām normām. Lietderības apsvērumi tiek

vērtēti, pārbaudot, vai administratīvais akts izdots pamatoti un vai tas pārlieku neierobežo personas intereses, samērojot tās ar sabiedrības interešu aizsardzību.

Iestāde konkrētajā gadījumā nav pieņēmusi Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 18.pantā paredzēto lēmumu par zaudējuma atlīdzinājuma piešķiršanu un atlīdzinājuma apmēru vai arī par iesnieguma noraidīšanu, bet, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma 7.pantu, ir atteikusies iesniegumu izskatīt pēc būtības. Līdz ar to ir izvērtējams, vai šāds atteikums izlemt pēc būtības jautājumu par atlīdzinājumu ir tiesisks un pamatots.

[4.5] Administratīvā procesa likuma 92.pants noteic, ka „Ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību".

Savukārt kārtību, kādā atlīdzinājums pieprasāms, noteic Administratīvā procesa likuma 93.pants.

[4.6] Tiesa secināja, ka lietā nav strīda par to, ka atlīdzinājums tika pieprasīts Administratīvā procesa likuma 93.panta trešās daļas kārtībā, proti, atlīdzinājums netika prasīts vienlaicīgi ar administratīvā akta apstrīdēšanu vai pārsūdzēšanu, bet iesniegums par atlīdzinājumu vēlāk tika iesniegts iestādē, kas nodarījusi zaudējumus vai kaitējumu.

Ievērojot minēto, tiesa norādīja, ka konkrētajā gadījumā ir piemērojama Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma 7.pantā ietvertā tiesību norma, kas noteic: „Administratīvā procesa likuma 93.panta trešās daļas noteikumi nav piemērojami, ja administratīvais akts kļuvis neapstrīdams pirms 2004.gada 1.februāra, kā arī tad, ja mantiskie zaudējumi vai personiskais kaitējums (arī morālais kaitējums) personai ar iestādes faktisko rīcību nodarīts pirms 2004.gada 1.februāra".

Tāpat personai ir saistoša Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 17.pantā ietvertā tiesību norma, kas noteic: „Privātpersona iesniedz iesniegumu par zaudējuma atlīdzinājumu gada laikā no dienas, kad tā uzzināja vai tai vajadzēja uzzināt par zaudējumu, bet ne vēlāk kā piecu gadu laikā no iestādes prettiesiskā administratīvā akta spēkā stāšanās vai prettiesiskas faktiskās rīcības veikšanas dienas.

Tādējādi likumdevējs ir vēlējies ierobežot termiņa ziņā personas tiesības prasīt atlīdzinājumu administratīvā procesa kārtībā.

[4.7] No pieteicēja pieteikuma motivācijas izriet, ka iestādes pretlikumīgas rīcības rezultātā, 1992.gadā atsakoties viņu reģistrēt kā Latvijas Republikas pilsoni, pieteicējam tika liegta iespēja iegūt īpašumā zemes gabalu Rīgā, */dzēsta adrese/*, līdz ar to iespēju iegūt šo zemes gabalu īpašumā ieguva cita persona. Minētās pieteicēja tiesības uz īpašuma tiesību iegūšanu tika noraidītas 1997.gadā. Līdz ar to tiesa secināja, ka minētie zaudējumi, ja arī bija nodarīti, tad nevis ar vēlāk pieņemto Naturalizācijas pārvaldes priekšnieka 2000.gada 22.jūnija lēmumu Nr.2-409, bet ar

Pilsonības un migrācijas departamenta 1992.gada lēmumu, ar kuru pirmo reizi tika atteikts reģistrēt pieteicēju kā Latvijas Republikas pilsoni.

Līdz ar to tiesa secināja, ka pieteicējs prasa atlīdzinājumu par mantiskiem zaudējumiem un personisko kaitējumu, kas tam nodarīts ne tikai ar Naturalizācijas pārvaldes priekšnieka 2000.gada 22.jūnija lēmumu Nr.2-409, bet arī ar attiecīgo Pilsonības un migrācijas departamenta 1992.gada lēmumu.

Kā izriet no lietas materiāliem, tad minētais atteikums netika apstrīdēts vai pārsūdzēts, bet par tā prettiesiskumu pieteicējam radās šaubas „pēc vairākiem gadiem". Tātad minētais administratīvais akts ir kļuvis neapstrīdams.

[4.8] *P.L.* administratīvās lietas izskatīšana pēc būtības ir pabeigta ar Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta 2002.gada 25.septembra sprieduma pasludināšanu.

Ar iesniegumu par atlīdzinājuma piedziņu *P.L.* vērsās iestādē 2005.gada 4.augustā. Ievērojot minēto, viņa iesniegums atbilstoši Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma 7.panta nosacījumiem nevar tikt izskatīts saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 93.panta trešo daļu.

Minēto atzinusi arī Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta 2006.gada 26.janvāra lēmumā lietā Nr.PAC-561 (Nr.C01194405), izskatot *P.L.* blakus sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas tiesneša 2005.gada 30.novembra lēmumu, ar kuru tika atteikts pieņemt *P.L.* prasības pieteikumu pret Latvijas Republikas Tieslietu ministriju par zaudējumu Ls 35400,00, personiskā kaitējuma Ls 7000,00 un morālā kaitējuma Ls 5000,00 piedziņu, kas pieteikuma iesniedzējam radušies sakarā ar Naturalizācijas pārvaldes prettiesisko rīcību, atsakoties reģistrēt viņu kā Latvijas Republikas pilsoni.

[4.9] Tāpat Pieteicēja tiesības uz attiecīga iesnieguma izskatīšanu ierobežo Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 17.pants, jo ir pagājis vairāk kā gads, kad pieteicējam vajadzēja uzzināt par zaudējumu (nav pamata uzskatīt, ka par Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta 2002.gada 25.septembra spriedumu viņš nezināja) un vairāk kā pieci gadi laikā no iestādes prettiesiskā administratīvā akta spēkā stāšanās. Minētais vēl jo vairāk attiecināms uz Pilsonības un migrācijas departamenta 1992.gada lēmumu.

[4.10] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 46.panta pirmo daļu nokavēto procesuālo termiņu var atjaunot iestāde, tiesa vai tiesnesis pēc administratīvā procesa dalībnieka lūguma, ja atzīst nokavēšanas iemeslu par attaisnojošu. Minētā norma pēc būtības dod tiesības iestādei, tiesai vai tiesnesim atjaunot vienīgi procesuālu termiņu.

Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma 7.pantā un Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 17.pantā noteiktie termiņi ir materiāli tiesiski prekluzīvi termiņi, kas ir „laika ziņā norobežotas tiesības (t.i. prekluzīvam termiņam padotās tiesības) jau no paša

sākuma nodibināšanās (izcelšanās) momenta tiek radītas tikai uz zināmu norobežotu laiku un viņas, pašas par sevi izbeidzas galīgi un pēc būtības ar šī laika notecējumu. [..] Ar prekluzīvo termiņu izbeidzas pašas tiesības [..].” *(Dr. Loebers Par preklusiviem termiņiem. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1924, 3.sēj., Nr. 1, 36.lpp.).* Prekluzīvie termiņi nav atjaunojami.

Nevēršoties ar attiecīgu iesniegumu par zaudējumu atlīdzību šajā termiņā, izbeidzas personas subjektīvās tiesības, kas aprobežotas ar likumā noteiktu laika periodu.

Ievērojot minēto, tiesa atzina, ka iestādei nav tiesību lemt par termiņa atjaunošanu un administratīvā akta izdošanu, kā arī tiesai attiecīgi nav tiesību uzdot iestādei lemt jautājumu par termiņa atjaunošanu labvēlīga administratīvā akta izdošanai.

[4.11] Tiesa norādīja, ka iepriekšminētais neliedz Pieteicējam izmantot citas normatīvajos aktos paredzētās iespējas savu tiesību aizsardzībai.

Ar Administratīvā procesa likumu un Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likumu ir noteikta vienkāršota un privātpersonas interesēm labvēlīgāka zaudējumu atlīdzināšanas kārtība – atlīdzināšana nevis tiesas ceļā, bet administratīvā kārtā. Atlīdzinājuma saņemšanai personai jāvēršas iestādē, kas nodarījusi zaudējumu, savukārt par administratīvā akta pārsūdzēšanu maksājama vienīgi valsts nodeva Ls 10,00 apmērā.

Administratīvā procesa likuma 92.pants un Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likums konkretizē Satversmes 92.panta trešo teikumu, tai pat laikā norādīto normatīvo aktu piemērošana ir termiņā ierobežota [4.6].Tomēr tas neierobežo personai ar Satversmes 92.panta trešo teikumu piešķirtās tiesības.

Satversmes 92.panta trešais teikums paredz, ka „nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu”. Šī norma ietver vispārēju garantiju – ja valsts ir pārkāpusi indivīda tiesības, tam ir tiesības uz atlīdzību.

Latvijas Republikas Satversmes tiesa savā spriedumā norādījusi, ka gadījumā, ja iesniedzējs uzskata, ka viņa tiesības ir nepamatoti aizskartas, viņš, atsaucoties tieši uz Satversmes 92.panta trešo teikumu, ir tiesīgs griezties vispārējās jurisdikcijas tiesā ar prasību par atbilstīga atlīdzinājuma piedziņu (2001.gada 5.decembra spriedums lietā Nr.2001-07-0103, 1.punkts).

Līdz ar to Iestāde pamatoti norādījusi, ka *P.L.* iesniegums nevar tikt izskatīts saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 93.panta trešo daļu un Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likumu, bet viņam ar prasību par nodarītā materiālā zaudējuma un personiskā kaitējuma atlīdzināšanu ir tiesības vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā.

[4.12] Ievērojot norādītos apstākļus, tiesa atzina, ka pārsūdzētais Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas 2005.gada 27.oktobra lēmums

Nr.1-10/1791-L ir tiesisks un pamatots, bet pieteikums par tā atcelšanu ir nepamatots un noraidāms.

[5] Par Administratīvās rajona tiesas 2006.gada 24.novembra spriedumu pieteicējs *P.L.* ir iesniedzis apelācijas sūdzību, kurā lūdz atcelt Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas 2005.gada 27.oktobra lēmumu Nr.1-10/1792-L un uzdot atbildētājam izdot pieprasīto pieteicējam labvēlīgo administratīvo aktu.

Apelācijas sūdzība pamatota ar šādiem apsvērumiem.

[5.1] Tiesa spriedumā nepamatoti norādījusi, ka pieteicēja iesniegums nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā, jo saskaņā ar Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma 7.pantu attiecībā uz pieteicēju nav piemērojami APL 93.panta trešās daļas noteikumi. Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma 7.pants izņem no tiesiskā regulējuma tikai APL 93.panta trešo daļu, bet tas nenosaka, ka nav attiecināmas APL 92.pantā noteiktās privātpersonas tiesības uz atlīdzinājumu, kā arī 94.pantā noteiktais valsts pienākums atlīdzināt nodarīto zaudējumu.

[5.2] Tiesa nepamatoti norādījusi, ka iesnieguma izskatīšana administratīvā procesa kārtībā nav pieļaujama tikai tādēļ, ka nav piemērojama APL 93.panta 3.daļa. Tiesības, kuras izriet no pārējām APL 8.nodaļas normām, ir realizējamas administratīvā procesa kārtībā. Savukārt lietas vispārēju piekritību administratīvā procesa subjektiem nosaka APL 2. un 3.pants.

[6] Par pieteicēja iesniegto apelācijas sūdzību atbildētāja ir iesniegusi paskaidrojumus, kuros norādīts turpmāk minētais.

[6.1] Pieteicēja iesnieguma saņemšanas brīdī strīda par Naturalizācijas pārvaldes 2000.gada 22.jūnija lēmuma tiesiskumu nebija, jo ar spēkā stājušos Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2002.gada 14.maija spriedumu tas bija atzīts par prettiesisku. Tādējādi atbilstoši Latvijas Republikas Satversmes 92.pantam ir radies valsts atbildības pamats. Atbildētāja to savā Lēmumā nenoliedza un norādīja, ka administratīvais akts kļuvis neapstrīdams pirms 2004.gada 1.februāra, tāpēc pieteicēja iesniegums nevar tikt izskatīts administratīvā procesa kārtībā, līdz ar to pieteicējam ir tiesības atlīdzinājumu pieprasīt civilprocesuālā kārtībā. Strīds ir par to, vai ministrijai bija pamats piemērot APL spēkā stāšanās likuma 7.pantu un atteikt izskatīt pieteicēja iesniegumu pēc būtības.

[6.2] Lietas faktiskie apstākļi, kuru konstatācijas pareizību pieteicējs neapstrīd, liecina, ka pieteicējs iesniegumu par atlīdzinājumu iesniedza pēc Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma 7.pantā noteiktā termiņa. Tāpat iesnieguma izskatīšanas brīdī bija beidzies Valsts pārvaldes iestāžu nodarītā zaudējuma atlīdzināšanas likuma 17.pantā noteiktais termiņš – gads kopš Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2002.gada 14.maija sprieduma stāšanās likumīgā spēkā, kā arī pieci gadi no Naturalizācijas pārvaldes 2000.gada 22.jūnija lēmuma spēkā stāšanās

dienas. Turklāt pieteicējs zaudējumu nodarīšanu pamatoja arī ar lēmumiem, kas kļuvuši neapstrīdami agrāk nekā spēkā stājies Naturalizācijas pārvaldes 2000.gada 22.jūnija lēmums.

[6.3] Pieteicējs par zaudējumu atlīdzību ar prasības pieteikumu ir vērsies arī vispārējās jurisdikcijas tiesā. Apstāklis, ka pieteicēja prasības pieteikums Civilprocesa likuma 133.pantā noteikto prasību neievērošanas dēļ atstāts bez virzības, nedod pamatu pieteicējam apgalvot, ka tādējādi tiesības uz atlīdzību viņam ir atņemtas pēc būtības un ir pārkāptas pieteicēja pamattiesības.

Motīvu daļa

[7] Pārbaudījusi lietas materiālus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka apelācijas sūdzība ir nepamatota.

[8] Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturtā daļa noteic, ja tiesa, izskatot lietu, atzīst, ka zemākās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākās instances tiesas sprieduma motivācijai. Šajā gadījumā šā likuma 251.panta piektajā daļā noteiktos apsvērumus sprieduma motīvu daļā var nenorādīt.

Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, līdz ar to Administratīvā apgabaltiesa pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai.

[9] Nepamatoti apelācijas sūdzībā norādīts, ka Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma 7.pants izņem no tiesiskā regulējuma tikai APL 93.panta trešo daļu, bet tas nenosaka, ka nav attiecināmas APL 92.pantā noteiktās privātpersonas tiesības uz atlīdzinājumu, kā arī 94.pantā noteiktais valsts pienākums atlīdzināt nodarīto zaudējumu.

APL 8.nodaļa (92. – 97.pants) paredz personas tiesības uz atlīdzinājumu par zaudējumiem, kas viņai nodarīti ar administratīvo aktu vai faktisko rīcību. APL 92.pants vispārīgi paredz personas tiesības uz atlīdzinājumu. APL 94.pants nosaka, no kā atlīdzinājums prasāms. Savukārt APL 93.panta trešā daļa nosaka procesuālo kārtību, kā prasāms atlīdzinājums, tādējādi šo, kā procesuālo tiesību normu ierobežo Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma 7.pants. Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma 7.pants neatņem personai tiesības vispār prasīt atlīdzinājumu, taču ierobežo termiņu, kurā persona ir tiesīga griezties administratīvajā tiesā ar prasību par atlīdzinājumu.

Konkrētajā gadījumā atlīdzinājums no atbildētāja tika pieprasīts, kā to paredz APL 93.panta trešā daļa, proti, atlīdzinājums netika prasīts vienlaicīgi ar administratīvā akta apstrīdēšanu vai pārsūdzēšanu, bet

iesniegums par atlīdzinājumu vēlāk tika iesniegts iestādē, kas nodarījusi zaudējumus vai kaitējumu. Tādējādi pamatoti pirmās instances tiesa pamatojās uz Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma 7.pantā ietverto tiesību normu, kas noteic mantisko zaudējumu vai personiskā kaitējuma pieprasīšanas termiņus.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda:

P.L. pieteikumu par Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas 2005.gada 27.oktobra lēmuma Nr.1-10/1791-L atcelšanu un labvēlīga administratīvā akta izdošanu noraidīt.

Spriedumu 30 dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas var pārsūdzēt Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentā, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs V.Endzelis

Tiesneši S.Liniņa

M.Vīgants